

Література:

1. Boiko DI, Zhyvotovska LV, Chopra H. The mediating role of poor sleep quality in the relationship between posttraumatic stress disorder and aggression in combatants. *The Medical and Ecological Problems*. 2024;28(1):13–20.
2. Ho FY, Chan CS, Tang KN. Cognitive-behavioral therapy for sleep disturbances in treating posttraumatic stress disorder symptoms: A meta-analysis of randomized controlled trials. *Clin Psychol Rev*. 2016;43:90-102. doi:10.1016/j.cpr.2015.09.005
3. Zelviene P, Kazlauskas E. Adjustment disorder: current perspectives. *Neuropsychiatr Dis Treat*. 2018 Jan 25;14:375-381. doi: 10.2147/NDT.S121072. PMID: 29416339; PMCID: PMC5790100.
4. Walker MP. The role of sleep in cognition and emotion. *Ann N Y Acad Sci*. 2009 Mar;1156:168-97. doi: 10.1111/j.1749-6632.2009.04416.x. PMID: 19338508.

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ 5-9 КЛАСІВ
ЗДАТНОСТІ ДО ФІНАНСОВОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ**

Воробйов М.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
PL120680VMV1@gmail.com*

Стрімке поширення фінансових відносин на всі сфери життєдіяльності людини, залучення до участі на фінансовому ринку дедалі ширшого кола приватних інвесторів, наявність низки інвестиційних ризиків при вкладанні коштів у різноманітні фінансові проекти потребують цілісної й дієвої системи захисту прав та інтересів громадян України, що актуалізує проблему підвищення фінансової грамотності населення. Фінансова грамотність є невід'ємною складовою соціального і життєвого досвіду людини, від якості якої залежить ефективність захисту прав споживачів фінансових послуг і розвиток економіки України.

У більшості країн фінансова освіта населення розглядається як продуктивна інвестиція в його розвиток та один із важливих інструментів забезпечення стабільності в суспільстві. Результати останніх досліджень щодо рівня фінансової освіченості населення України свідчать, що більшість осіб віком від 20 до 60 років недостатньо обізнані з особливостями здійснення основних фінансових операцій. Більшість українців не можуть правильно відповісти на прості економічні запитання, відповіді на які необхідно знати, щоб управляти власними фінансами. В Україні проблема фінансової грамотності ускладнюється ще й недостатнім розумінням прав споживачів у сфері фінансових послуг. Таким чином, підвищення рівня фінансової грамотності населення в Україні потребує нагального вирішення як на рівні кожного індивіда та домогосподарства, так і на загальнодержавному рівні, що, в свою чергу, вимагає певних кроків, починаючи зі школи [3].

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні, розробці і впровадженні педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до підвищення рівня фінансової грамотності учнів 5-9 класів загальноосвітньої школи, реалізація яких буде ефективною [1].

Для досягнення поставленої мети було використано теоретичні методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення для вивчення нормативних документів системи педагогічної освіти, наукової й навчально-методичної літератури з теми дослідження [2; 5], аналіз навчальних програм [4], методичних посібників для вищих педагогічних навчальних закладів, структурно-логічний аналіз змісту професійної підготовки майбутніх учителів; метод моделювання для розробки й обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування у майбутніх учителів готовності до формування фінансової грамотності учнів в умовах базової середньої освіти.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що :

- вперше науково обґрунтовано особливості професійної підготовки майбутніх учителів щодо підвищення фінансової грамотності учнів базової середньої школи, в основу якої покладено системний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, контекстний, адаптивний підходи;

- визначено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів до підвищення фінансової грамотності учнів 5-9 класів загальноосвітньої школи, які забезпечують вплив на всі компоненти такої готовності (цільовий, змістовий, особистісний, технологічний).

До складу педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів до підвищення фінансової грамотності учнів 5-9 класів нами віднесено:

а) розширення обсягу додаткової освіти, за рахунок введення спецкурсу «Основи фінансової грамотності», спрямованого на підготовку майбутніх учителів до навчання учнів базової середньої школи;

б) застосування новітніх технологій навчання (контаміноване і комп'ютерно-орієнтоване навчання, «перевернутий клас», «розширення робочої зони», Web-квест технології, імітаційні ігри, написання есе, методичний коворкінг тощо);

в) удосконалення освітнього процесу відповідно до мети, завдань, змісту, форм і методів, що відповідають суспільним запитам; здійснення системи заходів з розвитку фінансово-економічного мислення майбутніх учителів під час навчання професійно-орієнтованих і методичних дисциплін у вищому педагогічному освітньому закладі;

г) забезпечення неперервності і наступності в засвоєнні змісту і технологій навчання професійно-орієнтованих дисциплін та методики предметного шкільного навчання; реалізація бінарного підходу до навчання майбутніх учителів плануванню і здійсненню процесу підвищення фінансової грамотності учнів базової середньої школи;

д) реалізація міжпредметних зв'язків, спрямованих на інтеграцію соціально-економічних, фахових і спеціальних знань, а також на формування у майбутніх учителів базових фінансово-економічних знань;

е) застосування контекстного та ситуативного підходів до навчання студентів професійних і методичних дисциплін з метою введення фінансово-економічних понять, розв'язання фінансово-економічних завдань, виконання індивідуальних завдань та різних за тривалістю навчальних проєктів, націлених на вирішення фінансових проблем та актуалізацію вітагенного досвіду з цього виду діяльності;

ж) поетапність підготовки майбутнього вчителя до підвищення фінансової грамотності учнів базової середньої школи, за її структурними блоками (нормативний, цільовий, методологічний, змістовий, технологічний та блок моніторингу, який включає критеріально-рівневий та результативний блоки).

Виділені нами педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя до формування в учнів 5-9 класів фінансової грамотності в освітньому процесі виступають підґрунтям для визначення компонентного складу, критеріїв, показників та рівнів готовності цього виду, проведення діагностичних заходів щодо оцінювання її ефективності, з чим саме ми і пов'язуємо можливі перспективи подальших наукових розвідок.

Література:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти / Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: [http://zakon2/rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF) (дата звернення: 10.09.2023).

2. Земка О. В. Формування підприємницької компетентності в майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки: дис. ...канд. пед. наук. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2018. 340 с.

3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL:

<http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf> (дата звернення: 06.09.2023).

4. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Трудове навчання 5–9 класи / Затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 12.01.2024).

5. Ткаченко М. В. Формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців ресторанного господарства у професійно-технічних навчальних закладах: дис. ...канд. пед. наук. Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Київ, 2018. 347 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ УМОВ ПРАЦІ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ОФІСНИХ ПРИМІЩЕНЬ

Галицький В. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
galetskiy@gsuite.pnpu.edu.ua

Абуканова Є. Є.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
abukanova@gsuite.pnpu.edu.ua

На сучасному етапі розвитку виробництва безпека праці робітників стає дедалі важливішою. З одного боку, необхідно підвищувати ефективність виробничих процесів, запроваджуючи в них нові механізми та машини. З іншого боку, збільшення ефективності та інтенсивності роботи призводить до підвищення рівня травматизму та виникнення професійних захворювань.

Шум негативно впливає на людину не лише залежно від рівня звукового тиску, але й від частотного діапазону та рівномірності його дії протягом часу. Кожне джерело шуму можна описати через його спектр, що показує залежність рівня звукового тиску від частоти. На робочих місцях, де використовуються персональні комп'ютери, рівні шуму повинні відповідати вимогам НПАОП 45.2-7.02-12 «Система стандартів безпеки праці. Охорона праці і промислова безпека у будівництві (ДБН А.3.2-2-2009)». Зокрема, рівень шуму для осіб, які працюють з відеотерміналами та ПК, не повинен перевищувати 50 дБА, а рівень вібрації не може бути більшим за 75 дБ [1].

Джерелом шуму в офісних приміщеннях може бути офісна техніка. Щоб запобігти проникненню шумів із виробничих приміщень, офіси розташовуються на відстані не менш ніж 100 метрів від виробництва. Ця норма дотримується на відповідному підприємстві [2].

Основні заходи для зменшення шуму включають:

- 1) використання шумопоглинаючих матеріалів;
- 2) акустичне оздоблення приміщень (наприклад, підвісні стелі);
- 3) ізоляція джерел шуму в окремих приміщеннях;
- 4) заміна матричних і струменевих принтерів на лазерні;
- 5) розміщення бухгалтерії на значній відстані від виробничих зон.

Тривалий вплив загальної вібрації негативно впливає на вестибулярний апарат, центральну та вегетативну нервові системи, органи травлення і серцево-судинну систему.

Вплив електромагнітного випромінювання від ПК на здоров'я користувачів є значним. Дисплеї на електронно-променевій трубці випромінюють радіочастотне, ультрафіолетове, видиме та інфрачервоне випромінювання. Найбільший вплив на здоров'я користувача має радіочастотне випромінювання, яке утворює спектр у діапазоні частот від 0 Гц до 1000 МГц.